

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ

2019 – 2023

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023	
Územné vymedzenie:	Obec
Územný plán schválený:	Áno
Dátum schválenia KPSS:	
Verzia:	1.0
Publikovaný verejne:	Áno
Spracovateľ:	 The logo for Gemini Group, featuring two interlocking circles with a horizontal bar between them, followed by the text "GEMINI GROUP".

OBSAH

Príhovor starostu obce	4
Úvod	5
Ciele, zásady a princípy komunitného plánovania.....	8
Subjekty komunitného plánovania.....	9
Zadávatelia sociálnych služieb	9
Poskytovatelia sociálnych služieb.....	9
Užívatelia sociálnych služieb	10
Verejnosť a ďalšie organizácie	10
Legislatívne normy a strategické dokumenty	10
Analytická časť	12
Analýza sociologických údajov	12
Obyvatelia, rodiny, deti a mládež.....	12
Seniori	18
Ťažko zdravotne postihnuté osoby	19
Osoby ohrozené sociálnym vylúčením	20
Analýza súčasného stavu v oblasti poskytovania sociálnych služieb	23
Verejní poskytovatelia sociálnych služieb.....	23
Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.....	24
SWOT analýza	25
Výsledky verejného prieskumu.....	26
Strategická časť	28
Vízia	28
Návrh stratégie rozvoja	29
Záver.....	32
Zdroje.....	33

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE

Vážení občania!

Prinášame Vám Komunitný plán sociálnych služieb obce Záhradné na roky 2019 – 2023, ktorý bol spracovaný v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Dokument slúži ako nástroj strategického plánovania pre obec, ale má tiež informatívnu funkciu pre obyvateľov, potenciálnych neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a investorov.

Našou snahou je zabezpečiť na území obce širšiu škálu kvalitnejších, dostupnejších a adresnejších sociálnych služieb, pričom práve komunitný plán sociálnych služieb nám pomôže túto úlohu splniť efektívne.

Verím, že sa nám podarí úspešne zmobilizovať naše sily a zdroje a naplniť cieľ tohto plánu. Všetkým účastníkom, ktorí sa podieľali na vypracovaní tohto dokumentu, úprimne ďakujem!

Róbert Tkáč, starosta obce

ÚVOD

Komunitný plán sociálnych služieb obce Záhradné na roky 2019 – 2023 (ďalej aj ako „KPSS“ alebo „komunitný plán“) je strategický dokument, ktorý logicky nadväzuje na Program rozvoja obce Záhradné na roky 2016 – 2022 (ďalej aj ako „program rozvoja“ alebo „PHRSR“), pričom spomedzi troch oblastí – hospodárskej, sociálnej a environmentálnej, na ktoré sa PHRSR zameriava, je komunitný plán orientovaný výhradne na sociálnu oblasť. Zatiaľ čo v PHRSR je každá z oblastí špecifikovaná prostredníctvom základných informácií a súvislostí, komunitný plán rozpracováva detailnejšie existujúci stav a potreby týkajúce sa oblasti poskytovania sociálnych služieb. Vzhľadom na rozsah dokumentu PHRSR, ktorý je limitovaný metodikou, nie je možné v tomto základnom strategickom dokumente obsiahnuť celú problematiku všetkých troch fokusovaných oblastí, preto je každá z nich ďalej rozpracovávaná v samostatných dokumentoch. Pre sociálnu oblasť je jedným z takýchto dokumentov práve komunitný plán. Proces tvorby komunitného plánu, ako aj jeho následné aktualizácie možno súhrnne označiť za komunitné plánovanie.

Komunitné plánovanie predstavuje jednu zo základných metód riadenia rozvojových procesov, vďaka ktorej je možné sociálne služby naplánovať tak, aby zodpovedali lokálnym špecifikám a potrebám konkrétnej skupiny občanov. Komunitné plánovanie možno chápať tiež ako otvorený proces zisťovania potrieb a zdrojov, resp. ako proces hľadania najlepších riešení v oblasti sociálnych služieb. Výsledkom komunitného plánovania je **komunitný plán**, ktorý opisuje súčasnú situáciu v oblasti poskytovania sociálnych služieb na jednej strane a pomyselný, ideálny stav na druhej strane, pričom tento ideálny stav vznikol ako výsledok konfrontácie neobmedzených potrieb s obmedzenými možnosťami.

Povinnosť obce mať vypracovaný komunitný plán vychádza zo zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o sociálnych službách“). O povinnosti vypracovať KPSS a náležitostiach KPSS hovorí § 83. Okrem toho dokument KPSS vychádza z viacerých legislatívnych noriem, strategických dokumentov a nariadení, ktorých zoznam uvádzame v časti venovanej východiskám KPSS. Komunitný plán obce Záhradné na roky 2019 – 2023 bol vypracovaný na základe spolupráce predstaviteľov a obyvateľov obce a externého spracovateľa – spoločnosti Gemini Group s. r. o. Vďaka tejto spolupráci je komunitný plán verným odrazom skutočnosti umožňujúcim samospráve lepšiu orientáciu v potrebách obyvateľov, čo prispeje k ich rýchlejšiemu a efektívnejšiemu napĺňaniu.

Predkladaný komunitný plán pozostáva z troch hlavných častí. V rámci **teoretickej časti** je špecifikovaná podstata sociálnych služieb a komunitného plánovania, sú tu uvedené základné črty, ako aj subjekty komunitného plánovania a tiež legislatívne normy a strategické dokumenty, z ktorých plán vychádza. V **analytickej časti** je uvedený rozbor súčasného stavu oblasti sociálnych služieb – sú tu definované silné a slabé stránky, ako aj príležitosti a riziká charakteristické pre súčasnú situáciu. V **strategickej časti** je definovaná vízia obce a sú tu navrhnuté konkrétne opatrenia na jej dosiahnutie, ako aj časový harmonogram a rozpočet potrebný na realizáciu navrhnutých opatrení. V prípade, že sa samospráva bude držať cieľov, postupov a termínov zvolených v komunitnom pláne, existuje vysoký predpoklad **rastu kvality, rozšírenia portfólia a zvýšenia adresnosti** sociálnych služieb v obci Záhradné.

SOCIÁLNE SLUŽBY, KOMUNITA, KOMUNITNÉ PLÁNOVANIE

Sociálne služby možno charakterizovať ako súhrn širokého spektra činností, prostredníctvom ktorých je poskytovaná pomoc ľuďom nachádzajúcim sa v nepriaznivej sociálnej situácii, ak si sami nedokážu zabezpečiť základné životné potreby alebo potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov. Podstatou sociálnych služieb je zabezpečiť osobám určitý životný štandard, ale aj zmierňovať rozdiely v príjmoch či v sociálnom postavení.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov definuje nasledujúce **druhy** sociálnych služieb, ktoré je možné poskytovať a prijímať na území Slovenska:

- A. sociálne služby krízovej intervencie, ktorými sú:
 - 1. terénna sociálna služba krízovej intervencie,
 - 2. poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach, ktorými sú:
 - 2.1. nízkoprahové denné centrum,
 - 2.2. integračné centrum,
 - 2.3. komunitné centrum,
 - 2.4. nocľaháreň,
 - 2.5. útulok,
 - 2.6. domov na polceste,
 - 2.7. zariadenie núdzového bývania,
 - 3. nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu,
- B. sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú:
 - 1. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
 - 2. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti,
 - 3. služba na podporu zosúladzovania rodinného života a pracovného života,
 - 4. služba na podporu zosúladzovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa,
 - 5. služba včasnej intervencie,
- C. sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú:
 - 1. poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, ktorými sú:
 - 1.1. zariadenie podporovaného bývania,
 - 1.2. zariadenie pre seniorov,
 - 1.3. zariadenie opatrovateľskej služby,
 - 1.4. rehabilitačné stredisko,
 - 1.5. domov sociálnych služieb,

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

- 1.6. špecializované zariadenie,
- 1.7. denný stacionár,
- 2. domáca opatrovateľská služba (ďalej len „opatrovateľská služba“),
- 3. prepravná služba,
- 4. sprievodcovská služba a predčitateľská služba,
- 5. tlmočnícka služba,
- 6. sprostredkovanie tlmočnickej služby,
- 7. sprostredkovanie osobnej asistencie,
- 8. požičiavanie pomôcok,
- D. sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú
 - 1. monitorovanie a signalizácia potreby pomoci,
 - 2. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií,
- E. podporné služby, ktorými sú
 - 1. odľahčovacia služba,
 - 2. pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,
 - 3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
 - 4. podpora samostatného bývania,
 - 5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni,
 - 6. poskytovanie sociálnej služby v práčovni,
 - 7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny.

Vyššie uvedené druhy sociálnych služieb je možné účelne a vhodne spájať.

Z hľadiska **formy** poskytovania rozlišuje zákon o sociálnych službách sociálne služby ambulantné, terénne a pobytové. **Ambulantná** forma sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta sociálnej služby. **Terénna** forma sa poskytuje fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí alebo v jej domacom prostredí, prípadne prostredníctvom terénnych programov. **Pobytová** forma sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba.

Pre objasnenie podstaty komunitného plánovania sociálnych služieb je potrebné charakterizovať pojem **komunita**. Ide o skupinu osôb, pre ktorú je príznačný určitý znak alebo súbor znakov, pričom tieto sú vo všeobecnosti vnímané ako typické. Obec sa považuje za základnú občiansku komunitu. Osoby žijúce na území jednej obce majú spoločné bydlisko, využívajú tú istú infraštruktúru a do istej miery majú aj príbuzné potreby. Samospráva v záujme občanov vstupuje do kontaktu so štátom, a tak vzniká sieť vzťahov: Samospráva – štát, samospráva – občan, štát – občan, pričom jasne definované vzťahy medzi týmito subjektmi môžu byť výrazne dynamizujúcim prvkom rozvoja celého systému sociálnej starostlivosti. Vo vzťahu štát – samospráva bola obciam udelená povinnosť mať vypracovaný **komunitný plán** sociálnych služieb ako základný nástroj komunitného plánovania.

Komunitné plánovanie poskytuje odpoveď na otázku, aké sociálne služby a v akom rozsahu je potrebné vytvoriť na určitom území, ako by tieto služby mali byť rozmiestnené a aké personálne, materiálne a finančné zdroje sú na to k dispozícii. Uvažovanie nad týmito

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

súvislosťami je významné z hľadiska uspokojovania súčasných, ale aj prognózovania budúcich sociálnych potrieb, zvyšovania kvality života obyvateľov či prognózovania tvorby pracovných miest. S ohľadom na dynamické, neustále sa meniace prostredie je náročné naplánovať niektoré procesy a s nimi súvisiace finančné náklady presne, avšak podstatou komunitného plánovania je ich aspoň odhadnúť, pretože inak by bolo konanie samosprávy v tejto oblasti nekoordinované a neefektívne. V kontraste s uvedeným je snaha o poskytovanie:

- ✓ väčšieho množstva sociálnych služieb,
- ✓ širšej škály sociálnych služieb,
- ✓ kvalitnejších sociálnych služieb,
- ✓ sociálnych služieb, ktoré budú bližšie k občanom,

a práve takto fungujúci systém zabezpečí komunitné plánovanie a konanie samosprávy v súlade s ním.

Ciele, zásady a princípy komunitného plánovania

Komunitné plánovanie má svoje opodstatnenie z viacerých dôvodov. Predovšetkým, umožňuje samospráve riadiť procesy v sociálnej oblasti efektívne. Tento benefit je však iba parciálny. Konečným **cieľom** komunitného plánovania je:

- ✓ posilňovať sociálnu súdržnosť obyvateľov,
- ✓ predchádzať sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii ohrozených jednotlivcov a skupín,
- ✓ opäť začleniť do komunity tých, ktorí stoja na jej okraji a v niektorých prípadoch vyvolávajú strach a neistotu, či dokonca predstavujú hrozbu pre iných obyvateľov.

Aby komunitné plánovanie nebolo samoúčelné a bolo využiteľné v reálnom živote a prinášalo očakávané pozitívne efekty, mali by byť pri vypracovaní komunitného plánu dodržané tieto **zásady**:

- ✓ potreby a rozvojové priority v oblasti sociálnych služieb musia byť stanovené obyvateľmi, ktorí žijú v danej lokalite a ktorých sa plánovanie týka;
- ✓ všetky plánované a realizované procesy sú vzájomne previazané, korešpondujú, podporujú sa a vzájomne sa nevylučujú;
- ✓ zvyšovanie kvality sociálnych služieb musí byť považované za dôležité a žiaduce a musí byť významnou súčasťou miestnej politiky;
- ✓ rozvoj oblasti sociálnych služieb je založený na presvedčení o jedinečnosti, hodnote a dôstojnosti každého užívateľa sociálnych služieb.

Komunitné plánovanie je založené na nasledujúcich **princípoch**:

- ✓ **Partnerstvo** – komunitný plán má byť výsledkom spolupráce viacerých účastníkov – zadávateľov, poskytovateľov aj užívateľov sociálnych služieb, verejnosti aj ďalších subjektov. Každý účastník má zásluhu na výslednej podobe plánu, názory všetkých účastníkov majú rovnakú váhu, všetkým účastníkom má byť poskytnutý rovnaký priestor.
- ✓ **Informovanosť** – účastníci podieľajúci sa na vypracovaní komunitného plánu medzi sebou komunikujú a vzájomne sa informujú. Spolupráca má byť transparentná,

zrozumiteľná, žiadny účastník nesmie byť komunikačne znevýhodnený. Len úzka spolupráca a kvalitná komunikácia môže viesť k vytvoreniu požadovanej ponuky sociálnych služieb.

- ✓ **Inovativnosť** – dynamické prostredie, nové situácie a obmedzené zdroje si vyžadujú hľadanie stále nových prístupov a riešení, ktoré budú môcť byť účinné a efektívne aj tam, kde zastarané riešenia už neplnia svoju funkciu.
- ✓ **Kompromis** – komunitný plán by nemal byť príliš ambiciózny, mal by vychádzať z reálnych potrieb, avšak s ohľadom na dostupné zdroje. Definovanie zoznamu atraktívnych, avšak nereálnych cieľov, nepovedie k rozvoju, ale ku stagnácii a frustrácii z neschopnosti zmeniť stav k lepšiemu. Naopak, správne definované ciele je možné dosiahnuť aj s obmedzenými zdrojmi.

Subjekty komunitného plánovania

Z princípu partnerstva vychádza potreba spolupráce viacerých subjektov. Základnými subjektmi komunitného plánovania sú zadávatelia, poskytovatelia a prijímatelia sociálnych služieb, okrem nich však do procesu komunitného plánovania vstupujú tiež verejnosť a ďalšie organizácie.

Zadávatelia sociálnych služieb

Zadávateľmi sociálnych služieb sú subjekty, ktorým zákon ukladá úlohu zabezpečiť sociálne služby na území, ktoré spravujú – v podmienkach Slovenska ide o obce, mestá, mestské časti. Ich činnosť je dopĺňaná činnosťou príslušných samosprávnych krajov. Obec/mesto/mestská časť na základe vlastnej alebo cudzej iniciatívy rozhoduje o:

- ✓ potrebe zrealizovať komunitné plánovanie,
- ✓ subjekte, ktorý zabezpečí komunitné plánovanie (obec/mesto/mestská časť, poverená organizácia),
- ✓ zastupovaní poslancov v procese komunitného plánovania,
- ✓ finančnom zabezpečení komunitného plánovania,
- ✓ termíne predloženia komunitného plánu zastupiteľstvu na schválenie.

Zadávateľ služby od začiatku komunitného plánovania zverejňuje zrozumiteľnou a dostupnou formou všetky podstatné informácie o procese a výsledkoch plánovania.

Poskytovatelia sociálnych služieb

Poskytovateľom sociálnych služieb môže byť fyzická osoba, podnikateľský subjekt, súkromná nezisková organizácia, organizácia zriadená obcou/mestom/mestskou časťou, organizácia zriadená samosprávnym krajom, organizácia zriadená štátom. Všetky tieto subjekty majú v procese komunitného plánovania rovnaké postavenie, ich ciele a zámery majú rovnakú váhu. Zapojením sa do komunitného plánovania získavajú poskytovatelia možnosť presadzovať vlastné názory, nadobúdať nové informácie, vytvárať partnerstvá, a tak sa podieľať na tvorbe a výslednej podobe systému. Za ideálnych podmienok by do komunitného plánovania mali byť zapojení poskytovatelia reprezentujúci každú z nasledujúcich kategórií sociálnych služieb:

- ✓ poradenské a podporné služby rodine a jednotlivcom,

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

- ✓ služby krízovej intervencie,
- ✓ služby dlhodobej sociálnej, príp. kombinovanej sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

Taktiež môže byť užitočné prizvať do procesu plánovania poskytovateľov, ktorí v súlade s prirodzeným právom (vrátane práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti) a morálnymi zásadami realizujú nové aktivity alebo overujú nové metódy, avšak v súčasnosti nie sú zaradení do zákonom definovaného systému sociálnych služieb. Spolupôsobením všetkých poskytovateľov má byť taký systém sociálnych služieb, ktorý udrží obyvateľov na určitom území, pričom ich potreby budú uspokojené.

Užívatelia sociálnych služieb

Užívateľom sociálnych služieb je každá osoba, ktorej sú sociálne služby poskytované. Práva klientov užívajúcich sociálne služby upravuje § 6 zákona o sociálnych službách. Základnými skupinami, pre ktoré by sa mali sociálne služby plánovať, sú:

- ✓ seniori (osoby staršie ako 65 rokov),
- ✓ občania s ťažkým zdravotným postihnutím, ako aj ich rodiny,
- ✓ osoby ohrozené sociálno-patologickými javmi.

Zapojením týchto skupín do komunitného plánovania získa samospráva cenné informácie o ich potrebách, na základe čoho bude môcť vybudovať adekvátnu sieť sociálnych služieb uspokojujúcu aj špecifické sociálne potreby.

Verejnosť a ďalšie organizácie

Verejnosť má byť priebežne oboznamovaná so zámermi, výsledkami a cieľmi komunitného plánovania, čo zabezpečí samospráva vhodne zvolenou informačnou stratégiou. Pri príprave komunitného plánu sú oslovené a vyzvané k spolupráci aj ďalšie organizácie, záujmové skupiny, občianske iniciatívy, etnické skupiny a iné subjekty, ktorých sa komunitné plánovanie týka. Pritom platí, že čím rôznorodejšie spektrum subjektov sa do komunitného plánovania zapojí, tým kvalitnejší je výstup z tohto procesu.

Legislatívne normy a strategické dokumenty

Základnú právnu normu v oblasti sociálnych služieb predstavuje zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý stanovuje právny rámec poskytovania sociálnych služieb, financovania sociálnych služieb a dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb. Pôsobnosť obce v oblasti poskytovania sociálnych služieb je vymedzená v § 80 zákona. Garantom poskytnutia sociálnej služby je obec tak, že sociálnu službu poskytne sama alebo prostredníctvom právnickej osoby zriadenej alebo založenej na tento účel alebo následne poskytovanie sociálnej služby zabezpečí u iného poskytovateľa. Problematika poskytovania sociálnych služieb ďalej vychádza aj zo zákonov:

- ✓ zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov,

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

- ✓ zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- ✓ zákon č. 601/2003 o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- ✓ zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- ✓ zákon č. 305/2005 Zb. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- ✓ zákon č. 600/2003 o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Okrem legislatívnych noriem tvoria podklad pre spracovanie komunitného plánu aj viaceré **strategické a plánovacie dokumenty**:

Miestne dokumenty:

- Program rozvoja obce Záhradné na roky 2016 – 2022.

Regionálne dokumenty:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020.

Národné dokumenty:

- Stratégia deinštitucionalizácie sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR,
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020,
- Národný program reforiem – SR 2015,
- Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020,
- Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019,
- Národná stratégia na ochranu detí pred násillím,
- Národná stratégia zamestnanosti do roku 2020,
- Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020,
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020.

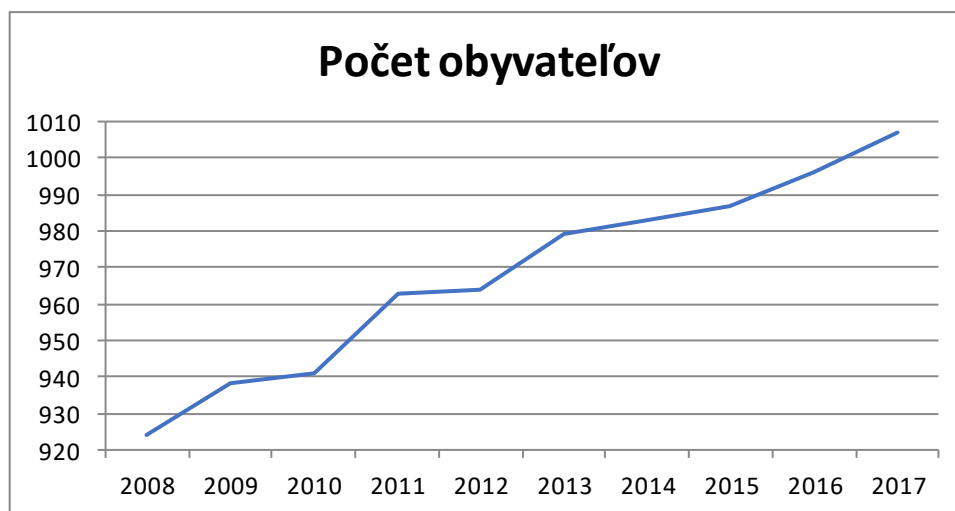
ANALYTICKÁ ČASŤ

Analýza sociologických údajov

Významnou súčasťou analytickej časti komunitného plánu ako nástroja strategického riadenia oblasti sociálnych služieb je socio-demografická analýza, ktorá charakterizuje obyvateľstvo žijúce na určitom území na základe rôznorodých kritérií. Bližšie poznanie charakteristík obyvateľstva umožní samospráve lepšie spoznať prostredie, v ktorom sa komunitné plánovanie odohráva a od ktorého sa odvíja. V rámci tejto podkapitoly teda bližšie špecifikujeme základné cieľové skupiny sociálnych služieb, na čo v nasledujúcej podkapitole nadviažeme konkrétnymi sociálnymi službami, ktoré obec svojim obyvateľom v súčasnosti poskytuje.

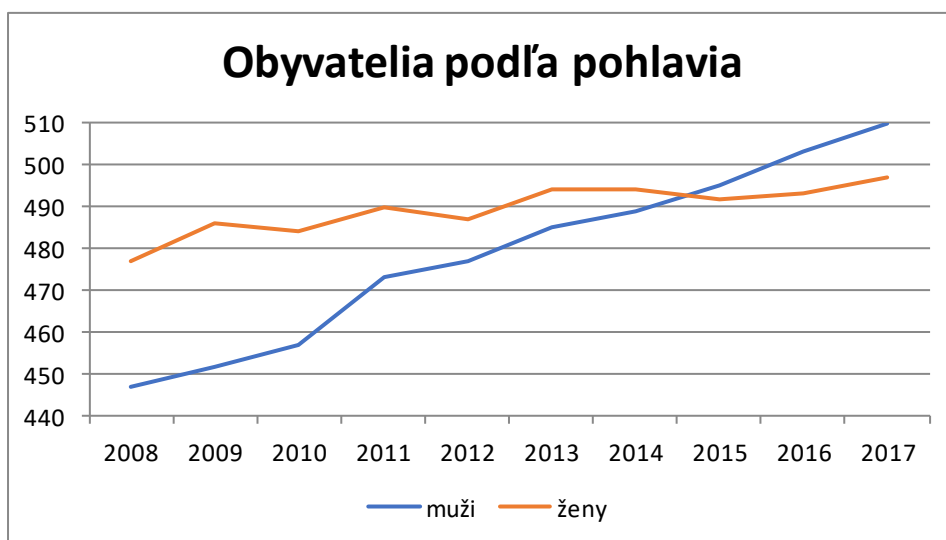
Obyvatelia, rodiny, deti a mládež

Obec Záhradné s rozlohou 8,77 km² leží v okrese Prešov v Prešovskom samosprávnom kraji. V roku 2017 mala obec **1 007 obyvateľov** (najnovší dostupný údaj ŠÚ SR v čase spracovania KPSS). Počas uplynulých 10 rokov obec každoročne zaznamenávala nárast počtu obyvateľov. V súčasnosti v obci žije o 83 osôb viac ako v roku 2008. Uvedená skutočnosť môže svedčiť o atraktivite obce, ktorá je vhodným prostredím na bývanie, a to ako z ekonomického, tak zo sociálneho a environmentálneho hľadiska. Vývoj počtu obyvateľov obce Záhradné zachytáva nasledujúci graf.

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvateľov za posledných 10 rokov v obci Záhradné (absolútne vyjadrenie)
Zdroj: ŠÚSR

Z hľadiska **pohlavnej štruktúry** v obci môžeme v uplynulej dekáde pozorovať obrat v podiele pohlaví. Do roku 2014 žilo v obci viac žien ako mužov. V posledných 3 rokoch v obci dominujú muži – v roku 2017 ich podiel predstavoval 51 %.

Graf č. 2: Vývoj pohlavnej štruktúry v obci Záhradné 2008 – 2017 (absolútne vyjadrenie), Zdroj: ŠÚSR

Ďalšími významnými charakteristikami, ktoré by v procese plánovania komunitných sociálnych služieb nemali zostať nepovšimnuté, sú prirodzený prírastok (resp. úbytok), mechanický prírastok (resp. úbytok) a celkový prírastok (resp. úbytok) obyvateľstva. Zatiaľ čo prirodzený prírastok/úbytok nás informuje o rozdieli medzi počtom živonarodených a počtom zomrelých na určitom území, mechanický prírastok/úbytok zachytáva rozdiel medzi počtom prisťahovaných osôb na určité územie a počtom vysťahovaných osôb z toho istého územia. Celkový prírastok/úbytok je následne súhrnom (súčtom) prirodzeného a mechanického prírastku/úbytku a zachytáva celkový pohyb obyvateľstva v rámci určitého územia.

Rozdiel medzi zmieňovanými ukazovateľmi spočíva tiež v nástrojoch, akými môže samospráva vplývať na ich pozitívny vývoj. V snahe o dosahovanie, resp. zvyšovanie prirodzeného prírastku jej môže byť nápomocná:

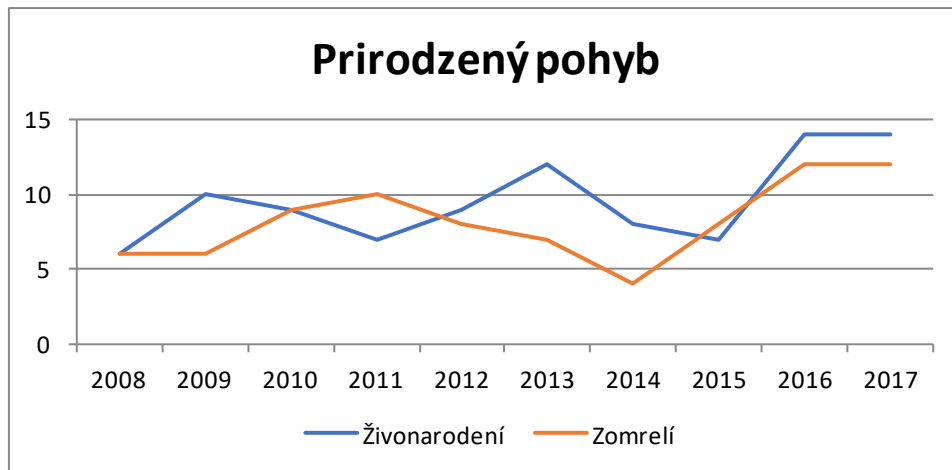
- nepriama podpora miery pôrodnosti, napr. prostredníctvom podpory bývania pre mladé rodiny, podpory a rozširovania voľnočasových možností pre deti a mládež, rozširovania kapacít vzdelávacích zariadení a pod.,
- pôsobenie na znižovanie miery úmrtnosti, napr. informačnými kampaňami propagujúcimi zdravý životný štýl, podporou kvalitných sociálnych zariadení s vyškoleným personálom a podporou možností trávenia voľného času seniorov tak, aby viedli aktívny, spokojný a pestrý život.

Dosahovanie, resp. zvyšovanie mechanického prírastku už zahŕňa podstatne viac aktivít, a to nielen v sociálnej, ale aj hospodárskej a environmentálnej oblasti. Záujemcovia o bývanie v určitej lokalite zvažujú široké spektrum faktorov – od občianskej vybavenosti, cez kvalitu a dostupnosť technickej infraštruktúry či možnosti sociálneho vyžitia až po dostupnosť zelene na danom území.

Aj keď vzhľadom na vyššie uvedené sa môžu prirodzený a mechanický prírastok javiť ako dva separátne ukazovatele, v skutočnosti sa môžu, ale nemusia vzájomne ovplyvňovať. Napríklad, ak na určitom území existuje dobre rozvinutá infraštruktúra pre mladé rodiny s deťmi, existuje predpoklad, že mladí ľudia sa na toto územie budú sťahovať s cieľom založiť si rodinu,

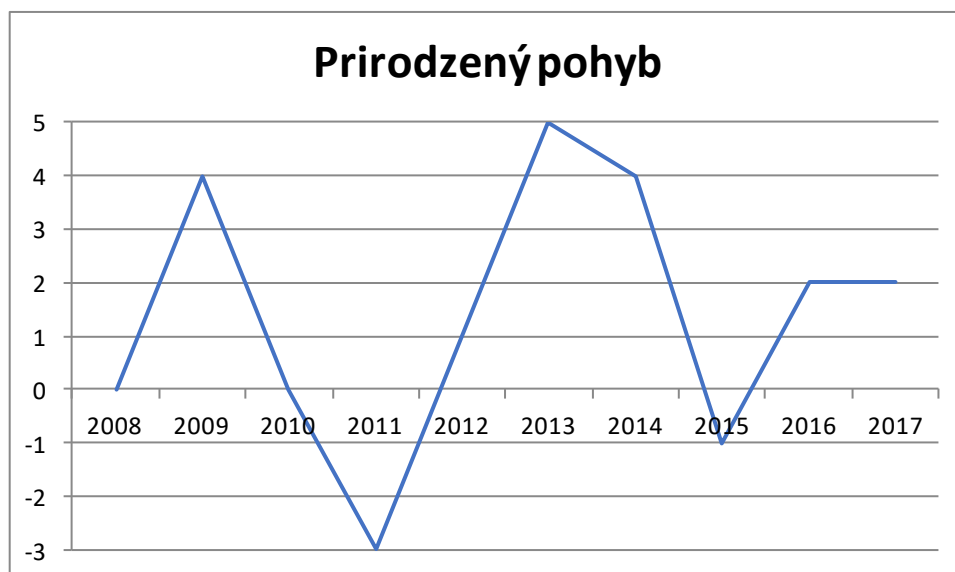
čo sa prejaví na mechanickom, ale aj prirodzenom prírastku. Podobne, ak na určitom území existuje dobre rozvinutá infraštruktúra pre seniorov, môže toto územie lákať seniorov z iných miest a obcí, aby sa prisťahovali, čo sa môže prejavíť na miere úmrtnosti.

Počet živonarodených osôb v obci Záhradné v uplynulej dekáde prevýšil **počet zomrelých** v 6 rokoch. V 2 rokoch bol počet živonarodených a zomrelých rovnaký. Vo zvyšných 2 rokoch (2011 a 2015) viac obyvateľov obce zomrelo ako sa narodilo. Počet živonarodených aj zomrelých mal striedavo rastúcu a klesajúcu tendenciu – tento vývoj zachytáva nasledujúci graf.

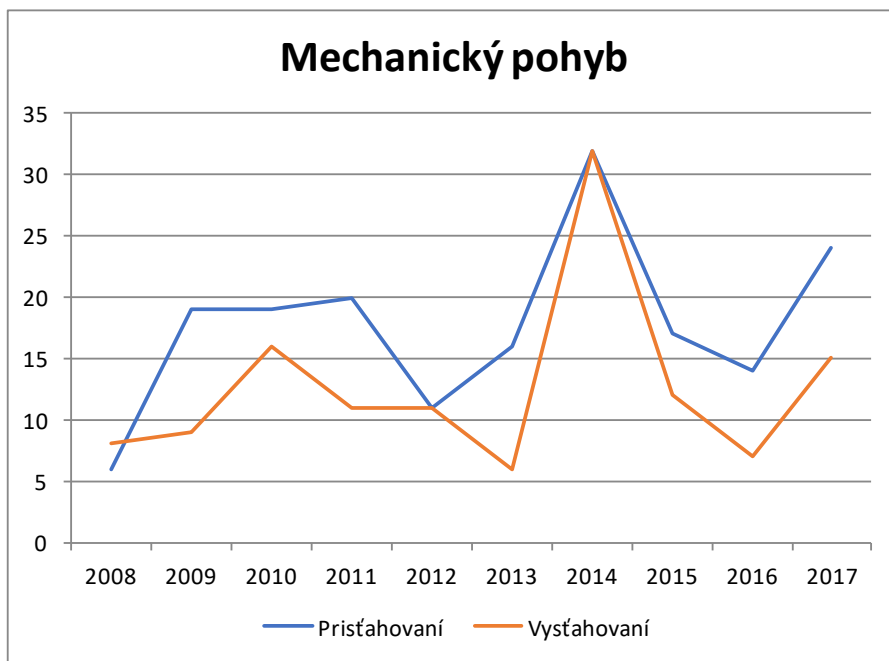
Graf č. 3: Vývoj počtu živonarodených a zomrelých v obci Záhradné 2008 – 2017, Zdroj: ŠÚSR

Sčítaním počtu živonarodených a zomrelých osôb na určitom území získavame hodnoty **prirodzeného prírastku, resp. úbytku**. V obci Záhradné môžeme vo väčšine rokoch sledovaného obdobia hovoriť o prirodzenom prírastku. Prirodzený úbytok zaznamenala obec iba v 2 rokoch (uvedené dokladuje graf č. 4). Prevládajúci prirodzený prírastok môže byť dôsledkom rôznych faktorov – napr. obec je pravdepodobne atraktívnym prostredím pre mladé rodiny.

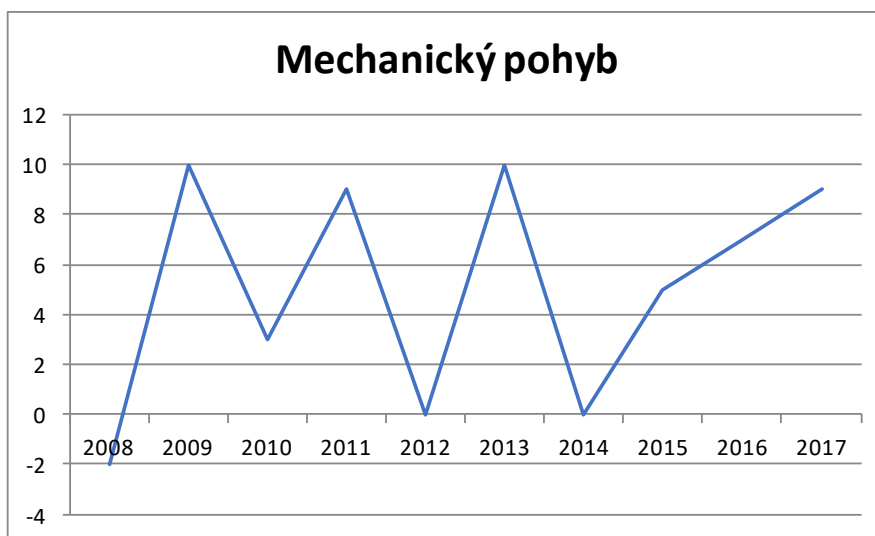
Graf č. 4: Vývoj prirodzeného prírastku/úbytku v obci Záhradné 2008 – 2017, Zdroj: ŠÚSR

Počet prisťahovaných na trvalý pobyt do obce Záhradné v uplynulej dekáde vo väčšine rokoch prevyšoval **počet vystahovaných** z trvalého pobytu. V dvoch rokoch sledovaného obdobia bol počet prisťahovaných a vystahovaných obyvateľov vyrovnaný. V jednom roku (2008) počet vystahovaných prevýšil počet prisťahovaných. Uvedený vývoj zachytáva nasledujúci graf.

Graf č. 5: Vývoj počtu prisťahovaných na trvalý pobyt a vystahovaných z trvalého pobytu v obci Záhradné 2008 – 2017 (absolútne vyjadrenie), Zdroj: ŠÚSR

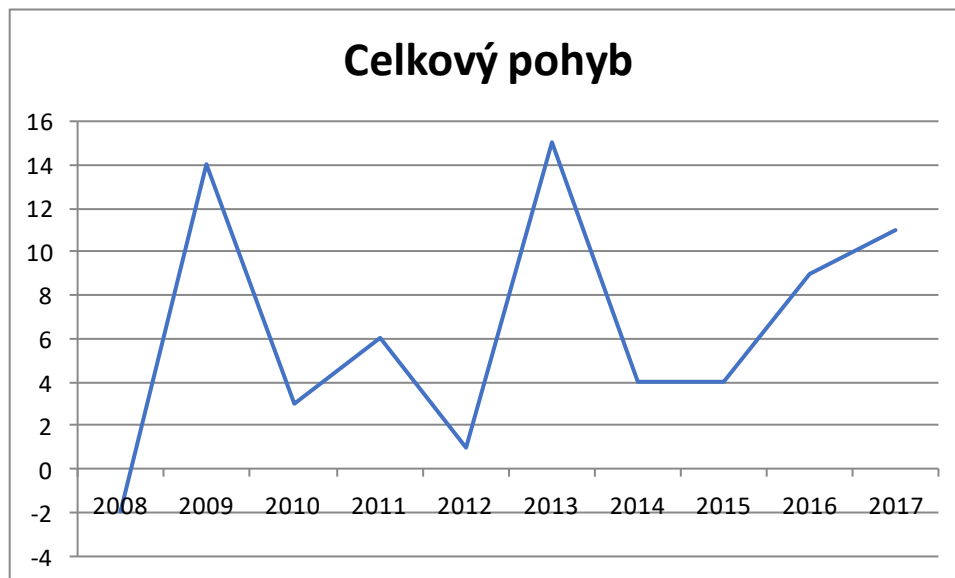
Ak sa pozrieme na **migračné saldo**, je v uplynulých 9 rokoch napriek medziročným výkyvom pozitívne.

Graf č. 6 Vývoj mechanického salda v obci Záhradné 2008 – 2017 (absolútne vyjadrenie), Zdroj: ŠÚSR

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Súčtom prirodzeného a mechanického pohybu je **celkový pohyb obyvateľstva**. Ako sme už na grafe č. 1 videli, v obci sa každý rok počet obyvateľov zvyšuje. Ďalšie grafy nám vysvetlili, že uvedená skutočnosť je dôsledkom ako prirodzeného, tak aj mechanického prírastku.

Graf č. 7: Vývoj celkového pohybu v obci Záhradné 2008 – 2017 (absolútne vyjadrenie), Zdroj: ŠÚSR

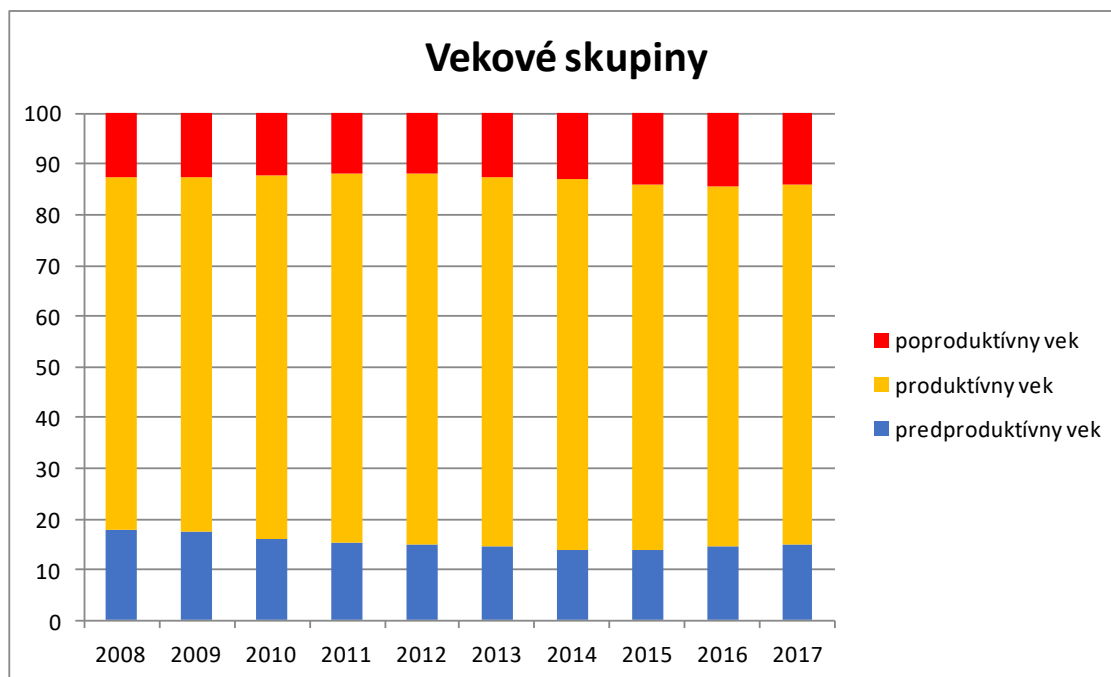
Ekonomická aktivita je významnou charakteristikou z hľadiska plánovania sociálnych služieb. Pre sociálny systém v podmienkach Slovenskej republiky je príznačný trend, kedy čoraz menší počet ekonomicky aktívnych osôb vytvára hodnoty pre čoraz väčší počet ekonomicky neaktívneho obyvateľstva. Takáto situácia má negatívny dopad na verejné financie a v konečnom dôsledku sa odzrkadľuje na kvalite života všetkých obyvateľov. Podľa posledného Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 žilo na území obce Záhradné 378 pracujúcich osôb, čo predstavuje 39,21 % obyvateľstva. Poberatelia starobného dôchodku tvorili 18,98 % obyvateľstva. Celkovo 18,67 % tvorili deti do 16 rokov.

Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity	Počet osôb	Podiel (%)
Pracujúci (okrem dôchodcov)	378	39,21
Pracujúci dôchodcovia	9	0,93
Osoby na materskej dovolenke	4	0,42
Osoby na rodičovskej dovolenke	22	2,28
Nezamestnaní	52	5,39
Žiaci stredných škôl	65	6,75
Študenti vysokých škôl	38	3,95
Osoby v domácnosti	0	0,00
Dôchodcovia	183	18,98
Príjemcovia kapitálových príjmov	1	0,10
Deti do 16 rokov	180	18,67
Iní, nezistené	32	3,32

Tab. č. 1: Obyvateľstvo obce Záhradné z hľadiska ekonomickej aktivity, Zdroj: SODB 2011

Sledovanie **produktivity obyvateľstva** je dôležité z dôvodu zabezpečenia adekvátnej infraštruktúry na území obce. Napríklad neustále sa zväčšujúca skupina detí v predproduktívnom veku vyvoláva tlak na budovanie „detských jasí“ a detských ihrísk, naopak, zväčšujúca sa skupina poproduktívneho obyvateľstva indikuje potrebu rozširovania, resp. budovania zariadení pre seniorov, denných centier, denných stacionárov, prepravnej služby, opatrovateľskej služby a pod.

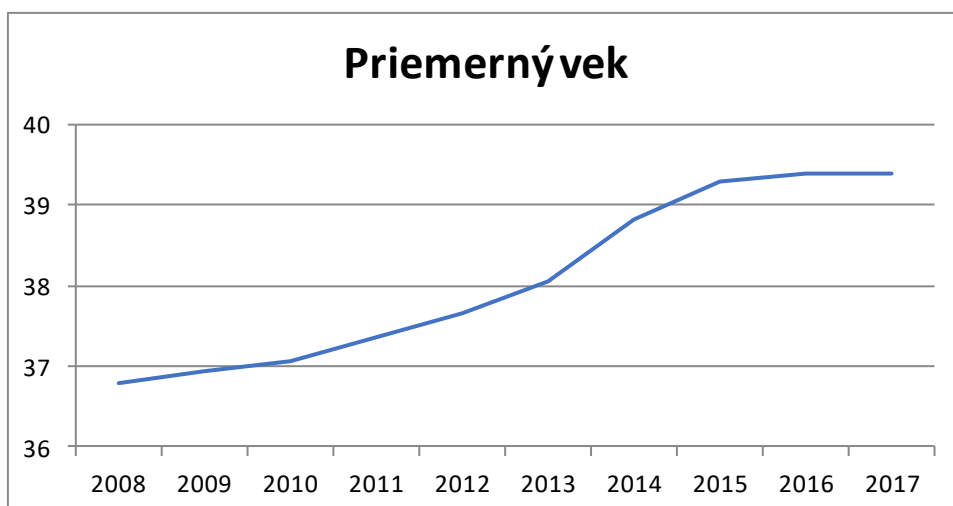
V obci Záhradné má podiel produktívneho a poproduktívneho obyvateľstva v uplynulej dekáde mierne rastúcu tendenciu, podiel predproduktívneho obyvateľstva v čase klesá. Táto skutočnosť sa nepochybne prejaví aj na zvyšovaní priemerného veku obyvateľstva (venujeme sa mu v texte nižšie).

Graf č. 8: Vývoj podielu predproduktívneho, produktívneho a poproduktívneho obyvateľstva v obci Záhradné 2008 – 2017 (absolútne vyjadrenie), Zdroj: ŠÚSR

Pre mnohé regióny Európskej únie je charakteristické starnutie obyvateľstva (zvyšovanie priemerného veku a zvyšovanie poproduktívnej zložky obyvateľstva), v dôsledku čoho sa na úrovni EÚ a aj na národných úrovniach začali zostavovať dokumenty zamerané špeciálne na „starnúcu“ Európu, t. j. na vytváranie potrebných postupov, tovarov a služieb pre zväčšujúcu sa skupinu staršieho obyvateľstva.

K starnutiu obyvateľstva dochádza aj v obci Záhradné. Zatiaľ čo v roku 2008 bol **priemerný vek** obyvateľov 36,79 rokov, v roku 2017 to už bolo 39,39 rokov. V dlhodobom časovom horizonte môže byť táto zmena ešte výraznejšia a v konečnom dôsledku sa prejaví na potrebe zriaďovania/budovania kapacít sociálnych služieb.

Graf č. 9: Vývoj priemerného veku obyvateľov obce Záhradné 2008 – 2017, Zdroj: ŠÚSR

Seniori

Podiel poproduktívneho obyvateľstva v obci v uplynulej dekáde narástol z 12,66 % na 14,20 % z celkového počtu obyvateľov. Uvedené svedčí o pravdepodobnej budúcej potrebe vytvárať dodatočné kapacity sociálnej infraštruktúry, vrátane kapacít sociálnych služieb. Vývoj podielu poproduktívneho obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov obce Záhradné zachytáva nasledujúci graf.

Graf č. 10: Vývoj počtu osôb v poproduktívnom veku 2008 – 2017, Zdroj: ŠÚSR

Existuje niekoľko nástrojov, ktorými môže samospráva zvýšiť kvalitu a dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov a znížiť riziko sociálnej exklúzie tejto cieľovej skupiny. Nástroje môžu byť preventívne alebo nápravné. **Nástrojmi preventívneho charakteru** sú tie, ktorými sa samospráva snaží predchádzať vzniku problémov súvisiacich so socializáciou seniorov, akými sú napr. nedostatok kontaktu s inými ľuďmi, nedostatok príležitostí pre seberealizáciu,

nedostatok relevantných informácií a pod. **Nápravné nástroje** prichádzajú na rad až vtedy, ak preventívne opatrenia absentovali, neboli vhodne zvolené alebo neboli dostatočne účinné. Medzi typické nápravné opatrenia patrí poskytovanie rôznych sociálnych služieb a finančných príspevkov.

Medzi štandardné **sociálne služby poskytované seniorom** možno zaradiť napr. opatrovateľskú službu, domácu opatrovateľskú službu, služby denných centier, denných stacionárov a zariadení pre seniorov, prepravnú službu a sociálnu službu poskytovanú v jedálni. Ako nástroj socializácie seniorov a prevencie pred sociálnym vylúčením slúži často organizovanie rôznych kultúrnych, vzdelávacích či spoločenských podujatí práve pre túto cieľovú skupinu.

Ťažko zdravotne postihnuté osoby

Ťažko zdravotne postihnuté osoby – aj keď navonok vystupujú pod týmto všeobecným, súhrnným označením – sú členitá cieľová skupina komunitného plánovania, v rámci ktorej sa potreby jednotlivcov spravidla výrazne líšia. **Ťažko zdravotne postihnutými sú fyzické osoby, ktorých miera funkčnej poruchy je najmenej 50 %.** Takýmito osobami môžu byť napríklad osoby s pohybovým či zmyslovým postihnutím, osoby s duševnými poruchami a poruchami správania sa, osoby s poruchami nervového systému, ale aj osoby s poruchami výživy a premeny látok (celiatici, diabetici) a pod. Z uvedeného je zrejmé, že potreby ŤZP osôb v rámci jednotlivých skupín postihnutia tak, ako ich definuje zákon č. 447/2008, nemusia byť a spravidla ani nie sú totožné, preto **pri plánovaní sociálnych služieb nemožno ťažko zdravotne postihnutých vnímať ako homogénnu skupinu.** V tejto súvislosti je potrebné dodať, že okrem samotného druhu postihnutia na potreby ŤZP vplyvajú aj ďalšie faktory – sociálne zázemie, vek, vzdelanie a pod.

Aby mohlo byť plánovanie komunitných sociálnych služieb pre ŤZP osoby efektívne, **je žiaduce, aby samospráva disponovala štatistickými dátami o štruktúre postihnutia a ďalších sociálnych charakteristikách ŤZP občanov.** Na účely komunitného plánovania boli údaje o tejto cieľovej skupine získané z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Prehľad ťažko zdravotne postihnutých žijúcich na území obce Záhradné v členení podľa vekových kategórií a typu postihnutia zachytávajú nasledujúce tabuľky.

Veková skupina	Počet	Veková skupina	Počet
0 – 2 roky	1	50 – 59 rokov	9
3 – 4 roky	0	60 – 61 rokov	3
5 – 15 rokov	6	62 – 69 rokov	13
16 – 17 rokov	0	70 – 79 rokov	9
18 – 24 rokov	6	80 – 89 rokov	15
25 – 39 rokov	3	90 – 99 rokov	0
40 – 49 rokov	9	100 a viac rokov	0
Spolu			74

Skupina postihnutia podľa prílohy č. 3 zákona 447/2008 Z. z.	Počet
Skupina I: Infekčné a parazitárne choroby	0
Skupina II: Choroby krvi, krvotvorných orgánov a poruchy imunitných mechanizmov	1
Skupina III: Endokrinné poruchy, poruchy výživy a premeny látok	8
Skupina IV: Duševné poruchy a poruchy správania sa	17
Skupina V: Nervový systém (poškodenie mozgu, miechy, periférnych nervov)	8
Skupina VI: Zrak	0
Skupina VII: Poškodenie ORL orgánov (sluchový, rovnovážny orgán, dýchacie a hltacie orgány) a ďalšie ORL postihnutia	2
Skupina VIII: Srdce a obehové ústrojenstvo	9
Skupina IX: Dýchacia sústava	2
Skupina X: Tráviace ústrojenstvo	4
Skupina XI: Ochorenie kože	0
Skupina XII: Pohybový a podporný aparát	10
Skupina XIII: Močové ústrojenstvo	3
Skupina XIV: Pohlavné orgány	1
Skupina XV: Hlava a tvár	0
Skupina XVI: Kombinované postihnutie zraku a sluchu	0
Nezaradené	9
Spolu	74

Tab. č. 2 a 3: ŤZP podľa pohlavia, veku a skupiny postihnutia žijúci v obci Záhradné – údaje k 31. januáru 2019. Zdroj: ÚPSVaR

Osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Sociálne vylúčenie predstavuje stav dlhodobej separácie jednotlivca od spoločnosti, ktorý môže nastať ako dôsledok rôznych, niekedy náhlych skutočností, najčastejšie však v dôsledku straty zamestnania, nedostatočného vzdelania, ťažkého zdravotného postihnutia, staroby, závislosti od návykových látok, finančnej nestability, pôvodu, rasy, príslušnosti k etniku či vierovyznaniu. Sociálne vylúčenie sa prejavuje nezaujmom jednotlivca, resp. skupiny ľudí s určitými znakmi o zvyšok spoločnosti alebo/a súčasne nezaujmom spoločnosti o tohto jednotlivca/túto skupinu. Sociálne vylúčené osoby predstavujú minoritu a ich sociálne problémy a potreby sú výrazne odlišné od problémov a potrieb majority, môžu mať dokonca až existenčný charakter. Osoby stojace „na okraji“ spoločnosti obvykle svoju situáciu nedokážu riešiť samostatne, ale sú odkázané na pomoc a spolupatričnosť iných ľudí. Tam, kde zlyhá rodina a blízki známi, nastupuje pomoc vyšších inšancií.

Samospráva disponuje relatívne širokou škálou nástrojov, ktorými môže predchádzať sociálnemu vylúčeniu alebo eliminovať jeho dôsledky. Aj v tomto prípade môžeme opatrenia rozčleniť na preventívne a nápravné. **Preventívnymi opatreniami** sú najmä aktivity zamerané na osvetu obyvateľstva (napr. v oblasti finančnej gramotnosti, škodlivosti návykových látok a pod.), informovanie verejnosti (napr. o voľných pracovných miestach, vzdelávacích kurzoch a pod.), združovanie ľudí (kultúrne a spoločenské podujatia), podporu voľnočasových možností (budovanie športovísk, zakladanie záujmových spolkov a pod.) a rôzne iné. **Nápravné opatrenia** zahŕňajú poskytovanie rôznych finančných príspevkov, budovanie komunitných centier, nocľahární pre ľudí bez domova a pod.

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Faktorom sociálneho vylúčenia v podmienkach Slovenskej republiky je najčastejšie ťažké zdravotné postihnutie či staroba, ale aj dlhodobá nezamestnanosť a príslušnosť k rómskemu etniku. Ďalšími skupinami ohrozenými sociálnym vylúčením sú napr. osoby po výkone trestu, osoby bez domova a týrané osoby.

Viacere štatistické dáta týkajúce sa osôb ohrozených sociálnym vylúčením sa evidujú v špecializovaných inštitúciách (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo vnútra SR a pod.), preto možno považovať mieru ich dostupnosti a rýchlosť prístupu k nim z pohľadu obce za nižšiu. Problematická je v tomto smere aj reprezentatívnosť dát, keďže nie každá osoba ohrozená sociálnym vylúčením je v štatistikách evidovaná (napr. nie každý alkoholik je liečený, nie každá týraná osoba domáce násilie nahlási a pod.). Je to teda aj absencia dát, ktorá do určitej miery znemožňuje poskytovanie správnych sociálnych služieb v adekvátnom rozsahu, v správnom čase a na správnom mieste, čo si samospráva uvedomuje, a preto má záujem pracovať na zvýšení prísunu potrebných dát aj tohto charakteru.

Ako sme už naznačili, medzi zraniteľné skupiny obyvateľstva ohrozené sociálnym vylúčením patria **osoby s nižším vzdelaním**. Na území obce Záhradné sa nachádza materská a základná škola. Stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie získavajú obyvatelia v iných regiónoch. Najviac obyvateľov obce (18,36 %) má najvyššie ukončené vzdelanie úplné stredné odborné s maturitou. Pomerne veľký podiel obyvateľov nemá žiadne vzdelanie (15,77 %), má základné vzdelanie (15,66 %) alebo vzdelanie bez maturity (28,53 %).

Vzdelanie	Počet osôb	Podiel (%)
základné	151	15,66
učňovské (bez maturity)	169	17,53
stredné odborné (bez maturity)	106	11,00
úplné stredné učňovské (s maturitou)	38	3,94
úplné stredné odborné (s maturitou)	177	18,36
úplné stredné všeobecné	34	3,53
vyššie odborné vzdelanie	12	1,24
vysokoškolské bakalárske	25	3,00
vysokoškolské magisterské, inžinierske	70	7,26
vysokoškolské doktorandské	1	0,01
bez školského vzdelania	152	15,77
nezistené	29	3,01

Tab. č. 4: Vzdelanostná štruktúra občanov obce Záhradné, Zdroj: SODB 2011

Ďalšou skupinou ohrozenou sociálnym vylúčením je skupina **nezamestnaných**, predovšetkým nezamestnaných dlhšie ako 1 rok (ide o dlhodobu nezamestnanosť). Najvyššiu nezamestnanosť mala obec Záhradné v rokoch 2013 a 2014, v súčasnosti je podiel nezamestnaných žijúcich v obci nižší ako v predkrízovom období (3,38 % osôb z celkového počtu obyvateľov obce).

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Počet uchádzačov o zamestnanie	celkovo		z toho ženy
	absolútne vyjadrenie (počet)	podiel v % na celkovom počte obyvateľov v danom roku	absolútne vyjadrenie (počet)
k 31.12.2009	67	7,14	33
k 31.12.2010	74	7,86	29
k 31.12.2011	78	8,10	33
k 31.12.2012	80	8,30	38
k 31.12.2013	86	8,78	36
k 31.12.2014	86	8,75	34
k 31.12.2015	55	5,57	23
k 31.12.2016	50	5,02	26
k 31.12.2017	33	3,28	16
k 31.12.2018	34	3,38	16

Tab. č. 5: Vývoj počtu a vývoj podielu uchádzačov o zamestnanie v obci Záhradné 2009 – 2018, Zdroj: ÚPSVaR

Podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných bol najvyšší v období rokov 2011 – 2015, t. j. v krízovom a pokrízovom období. V súčasnosti podiel dlhodobo nezamestnaných predstavuje jednu tretinu všetkých nezamestnaných.

Počet UoZ	do 3 mes.	4-6 mes.	7-9 mes.	10-12 mes.	13-24 mes.	25-48 mes.	nad 48 mes.	Podiel dlhodobo nezamest.
k 31.12.2009	11	13	11	7	6	3	16	37 %
k 31.12.2010	13	14	5	8	7	7	20	46 %
k 31.12.2011	10	15	7	2	13	5	26	56 %
k 31.12.2012	11	11	7	5	14	13	19	58 %
k 31.12.2013	13	7	11	8	17	9	21	55 %
k 31.12.2014	6	17	9	4	18	12	20	58 %
k 31.12.2015	9	14	3	1	8	11	9	51 %
k 31.12.2016	14	15	5	3	4	1	8	26 %
k 31.12.2017	3	11	4	4	6	0	5	33 %
k 31.12.2018	8	9	4	3	4	3	3	29 %

Tab. č. 6: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky obdobia nezamestnanosti a vývoj podielu dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných v danom roku v obci Záhradné 2009 – 2018, Zdroj: ÚPSVaR

Obecný úrad neeviduje na území obce žiadne osoby bez domova ani iné sociálne vylúčené skupiny. Po splnení podmienok Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní jednorazovej dávky v hmotnej núdzi obec môže poskytnúť **príspevok občanom v hmotnej núdzi**, ak o tento príspevok požiadajú. Formulár žiadosti o príspevok je súčasťou všeobecného záväzného nariadenia, ktoré je zverejnené na webovej stránke obce.

V rámci analýzy sociologických údajov sme sa zamerali na štruktúru obyvateľstva obce podľa jednotlivých cieľových skupín, na ktoré sa sociálne služby a komunitné plánovanie zameriava, v nasledujúcej textovej časti si bližšie špecifikujeme reálne prostredie, od ktorého sa komunitné plánovanie odvíja.

Analyza súčasného stavu v oblasti poskytovania sociálnych služieb

Analýza súčasného stavu v oblasti poskytovania sociálnych služieb úzko nadväzuje na socio-demografickú analýzu a predstavuje neoddeliteľnú súčasť komunitného plánu, pretože iba na základe monitoringu súčasnej situácie je možné identifikovať silné a slabé stránky samosprávy v oblasti poskytovania sociálnych služieb a navrhnúť konkrétne možnosti ich budúceho rozvoja. V rámci nasledujúcej textovej časti preto popisujeme aktuálny stav sociálnej starostlivosti vo vzťahu k cieľovým skupinám, ktoré sme bližšie špecifikovali v predchádzajúcej kapitole.

Verejní poskytovatelia sociálnych služieb

V súčasnosti je na území obce poskytovaný iba **jeden druh sociálnej služby – denný stacionár**. Poskytovateľom tejto služby je obec. Služba je poskytovaná **ambulantnou formou** v súlade s § 40 zákona o sociálnych službách. V dennom stacionári sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa.

V dennom stacionári sa:

- poskytuje pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- poskytuje sociálne poradenstvo,
- poskytuje sociálna rehabilitácia,
- poskytuje stravovanie,
- zabezpečuje rozvoj pracovných zručností,
- zabezpečuje záujmová činnosť.

Pravidlá poskytovania sociálnej služby v dennom stacionári ako aj úhrady za túto službu upravuje Všeobecne záväzné nariadenie obce Záhradné o poskytovaní sociálnych služieb na území obce Záhradné – článok 8 a 9 tohto nariadenia. Aktuálne službu poskytuje jeden odborný zamestnanec. Kapacita stacionáru je 5 klientov, momentálne je kapacita plne obsadená.

Denný stacionár sa nachádza na adrese Tulčicka 265/4, 082 16 Záhradné. Objekt denného stacionáru je vo vlastníctve obce, po rekonštrukcii, v dobrom technickom stave. Disponuje bezbariérovým vstupom a bezbariérovým interiérom. V stacionári je zabezpečená strava.

Ako formu **prevencie pred sociálnym vylúčením** samospráva podporuje voľnočasové aktivity obyvateľov a organizuje rôzne kultúrne, športové a spoločenské podujatia dostupné pre širokú verejnosť.

Neverejný poskytovatelia sociálnych služieb

V zmysle aktuálneho znenia zákona o sociálnych službách (§ 78a) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR po splnení ustanovených podmienok poskytuje neverejnému poskytovateľovi, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk, finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou, ak o to neverejný poskytovateľ požiada a poskytuje sociálnu službu v zariadení, ktorým je:

- a) zariadenie podporovaného bývania,
- b) zariadenie pre seniorov,
- c) zariadenie opatrovateľskej služby,
- d) rehabilitačné stredisko,
- e) domov sociálnych služieb,
- f) špecializované zariadenie,
- g) denný stacionár.

V nadväznosti na novelu zákona o sociálnych službách vydáva obec poskytovateľom určitých sociálnych služieb (poskytovaných v nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a dennom stacionári) na ich žiadosť bezplatne písomné vyjadrenie o súlade predloženej žiadosti o poskytnutie finančného príspevku z rozpočtu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR s KPSS obce.

Na území obce Záhradné nepôsobí **žiadny neverejný poskytovateľ sociálnej služby**.

SWOT analýza

Na základe vyššie uvedeného popisu súčasnej situácie je možné zostaviť tzv. SWOT analýzu, ktorá sumarizuje **silné a slabé stránky** obce v oblasti poskytovania sociálnych služieb a identifikuje tiež **príležitosti a ohrozenia** vplývajúce na jej rozvoj. Prehľad uvedených atribútov zachytáva nasledujúca tabuľka.

Silné stránky	Slabé stránky
• prítomnosť denného stacionáru v obci a záujem o udržanie jeho činnosti • záujem obce o komunitné plánovanie • existencia strategických dokumentov – KPSS a PHSR obce • príspevky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR na činnosť denného stacionáru • prirodzený prírastok obyvateľstva • mechanický prírastok obyvateľstva	• nedostatočná debarierizácia objektu denného stacionáru • pomerne vysoký podiel obyvateľstva so žiadnym alebo nízkym vzdelaním (vzdelaním bez maturity) • starnutie obyvateľstva
Príležitosti	Ohrozenia
• záujem samosprávy o využívanie nenávratnej finančnej pomoci • sieťovanie sociálnych služieb so službami zdravotnej a sociálnej starostlivosti • debarierizácia verejných budov a verejných priestranstiev • lepšia informovanosť verejnosti o sociálnych službách poskytovaných v regióne • podpora preventívnych opatrení, ktorými možno predchádzať sociálnej exklúzii – informačné aktivity, osveťa, podpora voľnočasových možností • rozvoj dobrovoľníctva	• obmedzené množstvo finančných prostriedkov vyčlenených na sociálnu oblasť • absencia vhodných výziev na získanie nenávratného finančného príspevku • zmena legislatívy kladúca nové požiadavky na poskytovanie sociálnych služieb • znižovanie podielu predproduktívneho obyvateľstva • zvyšovanie priemerného veku obyvateľstva

Tab. č. 7 SWOT analýza. Zdroj: Vlastné spracovanie

Výsledky verejného prieskumu

Obecný úrad v Záhradnom vykonal vo februári 2019 verejný prieskum, ktorého cieľom bolo zistiť záujem obyvateľov o sociálne služby a preveriť spokojnosť užívateľov s ponukou a kvalitou sociálnych služieb. Prieskum bol realizovaný formou on-line dotazníkov zverejnených na webovej stránke obce a formou listinných dotazníkov, ktoré mohli obyvatelia vyplňať ručne v priestoroch obecného úradu.

Do realizovaného prieskumu sa zapojilo celkovo **36 obyvateľov**. Väčší záujem o komunitné plánovanie prejavili ženy (58,3 % z celkového počtu respondentov). Najviac respondentov bolo vo veku 50 – 64 rokov (30,6 %), čo sú obyvatelia, ktorých sa komunitné plánovanie najviac dotýka. Ďalšou výrazne zastúpenou skupinou boli osoby staršie ako 65 rokov (22,2 %) a osoby vo veku 30 – 39 rokov (zhodne 22,2 %). Takmer tretina respondentov (30,6 %) malo v čase prieskumu vyštudované vysokoškolské vzdelanie II. stupňa. Štvrtina respondentov mala najvyššie dosiahnuté vzdelanie stredné odborné.

Z hľadiska ekonomickej aktivity najväčší záujem o komunitné plánovanie prejavili osoby zamestnané vo verejnom sektore (33,3 %), ďalej starobní dôchodcovia (27,8 % respondentov), osoby zamestnané v súkromnom sektore (13,9 %) a podnikatelia (11,1 %). Ak sa pozrieme na zloženie domácnosti respondentov, 33,3 % z nich býva vo viacgeneračnej domácnosti a zhodne 33,3 % v domácnosti oboch rodičov s dieťaťom/deťmi. Celkovo 27,8 % respondentov žije v domácnosti manželov/partnerov žijúcich v domácnosti bez detí, resp. deti sú už osamostatnené. Trištvrté respondentov žije v obci Záhradné viac ako 21 rokov, čo znamená, že do prieskumu sa zapojili najmä dlhoroční obyvatelia.

Na otázku „Máte prehľad o tom, aké sociálne služby sú v obci poskytované?“ presne polovica respondentov odpovedala „čiastočne“. Celkovo 36,1 % respondentov tvrdí, že má prehľad o sociálnych službách, 13,9 % prehľad nemá. V prieskume obec zisťovala aj to, odkiaľ by obyvatelia získavali informácie, ak by sa potrebovali dozvedieť viac o sociálnych službách. Najviac respondentov (52,8 %) by kontaktovalo obecný úrad, 25 % respondentov by si získalo informácie z internetu, 19,4 % by sa skontaktovalo priamo s inštitúciou, ktorá sociálne služby poskytuje, 16,7 % by sa obrátilo na človeka, ktorý sa s podobným problémom už stretol a zhodne 16,7 % by vyhľadalo pomoc u priateľov alebo v rodine. V prípade trvalého zdravotného postihnutia člena rodiny by 38,9 % respondentov využilo služby poskytované v domácom prostredí, 30,6 % respondentov by starostlivosť zabezpečili samostatne a 27,8 % by využilo služby poskytované v prostredí poskytovateľa sociálnej služby.

Celkovo 86,1 % respondentov v súčasnosti nevyužíva žiadnu sociálnu službu. Dvaja respondenti využívajú stravovanie sa v jedálni, rovnako dvaja respondenti využívajú sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a jeden respondent službu požičiavania pomôcok. Na otázku „Aké sociálne služby plánujete využívať v najbližších 5 rokoch“ najviac respondentov (66,7 %) odpovedalo, že neplánujú využívať žiadnu sociálnu službu. Spomedzi sociálnych služieb bol najväčší záujem o stravovanie sa v jedálni (7 osôb), služby na podporu rodiny s deťmi (5 osôb), zariadenie pre seniorov (4 osoby) a domácu opatrovateľskú službu (3 osoby). S ponukou sociálnych služieb poskytovaných v obci/jej okolí je spokojných 27,8 % respondentov, 11,1 % respondentov vyjadrilo nespokojnosť. S kvalitou sociálnych služieb je spokojných 19,4 % respondentov, avšak najviac respondentov (77,8 %) kvalitu nevedelo posúdiť – predovšetkým z dôvodu, že tieto osoby nie sú poberateľmi sociálnych služieb.

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

V prieskume bola zisťovaná aj odpoveď na otázku „Na rozvoj ktorých sociálnych služieb by sa mala samospráva v najbližších 5 rokoch zamerať?“. Presne tretina respondentov sa vyjadrila za rozvoj domácej opatrovateľskej služby, 30,6 % za rozvoj zariadenia pre seniorov a 22,2 % za zariadenie opatrovateľskej služby. Viac ako 10 % obyvateľov hlasovalo za rozvoj rehabilitačného strediska, denného stacionáru, prepravnej služby, stravovania sa v jedálni a služby na podporu rodiny s deťmi.

Závery z prieskumu boli zohľadnené v strategickej časti komunitného plánu.

STRATEGICKÁ ČASŤ

Vízia

Vízia je súhrnom predstáv o želanej situácii, konečnom stave, ktorý má byť obcou dosiahnutý na konci plánovacieho obdobia v roku 2023. Vízia pre oblasť poskytovania sociálnych služieb obce Záhradné bola sformulovaná na základe identifikovania silných a slabých stránok, hrozieb a príležitostí (SWOT analýzy). Keďže do spracovania komunitného plánu boli zapojení predstavitelia obce, odborníci na sociálnu oblasť ako aj užívatelia sociálnych služieb i široká verejnosť, je vízia **adekvátnym odrazom potrieb všetkých zúčastnených partnerov**.

Vízia obce vychádza z **Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020**, ktorých cieľom je pozitívne ovplyvniť rozvoj sociálnych služieb v Slovenskej republike cestou formulovania základných priorít rozvoja, predpokladov na ich dosiahnutie a merateľných ukazovateľov na posudzovanie ich splnenia. Špecifickým cieľom Národných priorít rozvoja sociálnych služieb je:

- zabezpečiť realizáciu práva občana na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôrazom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti,
- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity,
- zabezpečiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby v segregovaných lokalitách s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- zvýšiť dostupnosť komunitných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre rodinu, ktorá sa stará o svojho člena, odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobsluže,
- deinštitucionalizovať sociálne služby,
- presadiť princíp integrovanej dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti,
- zaviesť systém zabezpečenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Predpokladá sa, že národné priority si následne nižšie územné jednotky (kraje, mestá, obce, mestské časti) rozpracujú vo svojich koncepcných a plánovacích dokumentoch. Na základe uvedeného je vízia obce Záhradné v oblasti poskytovania sociálnych služieb nasledovná:

Obec Záhradné bude vždy otvoreným, bezpečným a dôstojným miestom pre život svojich občanov bez ohľadu na ich vek, pohlavie, sociálnu situáciu, pôvod, rasu či vierovyznanie. Konanie obce bude v súlade s cieľom urobiť sociálne služby kvalitnejšími, rozmanitejšími a adresnejšími. Obec bude naklonená inovatívnym prístupom rešpektujúcim ľudskú dôstojnosť, prirodzené právo a morálne zásady s cieľom riešiť nové výzvy a vyvíjať aktívne úsilie v oblasti prevencie pred sociálnou núdzou a sociálnym vylúčením.

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Vízia obce bude naplnená realizáciou komunitného plánu sociálnych služieb na roky 2019 – 2023. Obec bude oblasť poskytovania sociálnych služieb pravidelne **monitorovať, vyhodnocovať a komunitný plán v prípade potreby meniť a aktualizovať**, a to opätovne aj **v interakcii s ostatnými partnermi**, ktorých sa komunitné plánovanie týka. Návrh úprav komunitného plánu bude podliehať schvaľovaniu obecným zastupiteľstvom obce Záhradné. Plnenie komunitného plánu obec vyhodnocovať **raz ročne za obdobie predchádzajúceho kalendárneho roka**. Pracovnú skupinu podieľajúcu sa na vypracovaní KPSS za Obecný úrad Záhradné tvorili Róbert Tkáč – starosta obce a Dana Vavrencová – administratívny pracovník.

Takýmto spôsobom bude komunitný plán nepretržite odrážať aktuálne potreby obyvateľov a situáciu v oblasti poskytovania sociálnych služieb na jednej strane a aktuálne možnosti a zámery obce na druhej strane.

Návrh stratégie rozvoja

S cieľom dosiahnuť vytýčenú víziu si obec Záhradné navrhla stratégiu rozvoja sociálnych služieb. Iba stanovením racionálnych cieľov môže samospráva dosiahnuť skutočný rozvoj, naopak, vymenovaním dlhého zoznamu nereálnych opatrení iba podporí frustráciu z neschopnosti zmeniť súčasný stav k lepšiemu. Na obdobie rokov 2019 – 2023 si obec Záhradné stanovila nasledujúci cieľ:

Ciele, priority a opatrenia obce Záhradné na roky 2019 – 2023 pre oblasť poskytovania sociálnych služieb

Cieľ	Priorita	Opatrenie/zámer
1. Udržanie súčasnej štruktúry a kapacity sociálnych služieb	1.1 Udržanie činnosti denného stacionáru	1.1.1 Udržanie činnosti denného stacionáru

Tab. č. 8 Ciele, priority, opatrenia. Zdroj: OcÚ Záhradné

V nadväznosti na definovaný cieľ zostavila samospráva sumár, v ktorom uvádza, aké kroky už podnikla na jeho dosiahnutie a aké sú následne jej ďalšie možnosti. Samospráva zvažila kedy, za pomoci koho, za akých podmienok a s akými nákladmi bude môcť ďalej prispievať k dosahovaniu cieľa, pričom prehľad odpovedí na tieto kľúčové otázky zachytáva nasledujúca tabuľka.

Projektový zámer č. 1 – Poskytovanie sociálnej služby v dennom stacionári

Druh sociálnej služby	§ 40 zákona o sociálnych službách
Forma sociálnej služby	Ambulantná forma
Cieľová skupina SS	Fyzická osoba, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa.
Poskytovateľ	Obec Záhradné
Kontaktná osoba	Róbert Tkáč – starosta obce

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Partneri	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – poskytuje príspevok na činnosť denného stacionára.						
Začatie a ukončenie projektu	Počas celého plánovacieho obdobia 2019 – 2023						
Prevádzkové podmienky	§ 40 zákona o sociálnych službách a Všeobecne záväzné nariadenie obce Záhradné o poskytovaní sociálnych služieb na území obce Záhradné						
Stav projektu pred realizáciou	Fungujúca sociálna služba poskytovaná v dennom stacionári						
Cieľ projektu	Zabezpečiť poskytovanie sociálnej služby v dennom stacionári aj počas aktuálneho plánovacieho obdobia						
Indikátory monitoringu	Počet poskytovaných sociálnych služieb v obci						
Požiadavky na kapacitu	Existujúca kapacita: 5, Potrebná kapacita: 5 Plánované navýšenie kapacít realizáciou zámeru: 0						
Personálne zabezpečenie	Počet zamestnancov: 1 Z toho odborných: 1, z toho pomocných: 0						
Riziká	Nezáujem o sociálnu službu zo strany cieľovej skupiny.						
Poznámky	-						
Realizácia projektu							
Fáza/míľnik	Súčinnosť iného subjektu				Termín (mesiac/rok)		
Príprava projektovej dokumentácie	Externá projektová kancelária				Nerelevantné		
Vydanie stavebného povolenia	Stavebný úrad				Nerelevantné		
Spracovanie ŽoNFP	Externá konzultačná spoločnosť				Nerelevantné		
Realizácia projektu	Externý dodávateľ				2019 – 2023		
Kolaudácia	Stavebný úrad				Nerelevantné		
Financovanie projektu							
Druh výdavku	Termín (rok)	Náklady spolu (eur)	Z toho verejné zdroje				Z toho súkromné zdroje
			EU	SR	VÚC	Obec	
Realizácia projektu	2019 – 2023	13 550	0	9 000	0	4 550	0
Spolu		13 550	0	9 000	0	4 550	0

Tab. č. 9 Prehľad strategických zámerov. Zdroj: OcÚ Záhradné.

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE ZÁHRADNÉ 2019 – 2023

Po finančnej stránke obec očakáva nasledujúci harmonogram financovania zámeru:

Rozpočet pre oblasť sociálnych služieb na obdobie 2019 – 2023 obce Záhradné (v EUR)					
2019	2020	2021	2022	2023	Spolu
13 550	13 550	13 550	13 550	13 550	67 750

Tab. č. 10 Plán financovania 2019 – 2023. Zdroj: Vlastné spracovanie

Okrem vyššie uvedeného strategického zámeru bude obec **pokračovať v poskytovaní sociálnej služby v dennom stacionári** v zmysle aktuálne platného zákona o sociálnych službách. S cieľom dosiahnuť čo možno najlepšie výsledky v oblasti poskytovania sociálnych služieb je obec otvorená spolupráci aj s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb z iných samospráv a taktiež sieťovaniu sociálnych služieb s inými – predovšetkým zdravotníckymi službami.

ZÁVER

Aj keď žijeme v turbulentnom, rýchlo sa meniacom prostredí, predstavuje komunitný plán významný oporný bod v procese plánovania sociálnych služieb, ktoré je nevyhnutné pre efektívnu organizáciu a zabezpečenie širokej škály činností umožňujúcich dosiahnuť lepšiu kvalitu, širšie portfólio a vyššiu adresnosť sociálnych služieb. Zostavenie komunitného plánu i komunitné plánovanie ako také úzko súvisí a nadväzuje na jeden zo základných strategických dokumentov – program hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Zatiaľ čo program rozvoja posudzuje a stanovuje ciele pre 3 prioritné oblasti, komunitný plán zameriava svoju pozornosť výhradne na jednu, sociálnu oblasť, konkrétne oblasť poskytovania sociálnych služieb.

Cieľom komunitného plánu nie je vymenovať rad opatrení, ktoré by samospráva chcela, avšak nemôže uskutočniť, ale stanoviť reálne zámery, ktoré má obec možnosť zrealizovať počas aktuálneho plánovacieho obdobia. Komunitný plán je zostavovaný ako otvorený dokument, ktorý je možné priebežne aktualizovať, vďaka čomu operatívne reaguje na nové výzvy a poskytuje k nim hneď aj príslušné riešenia. Vzhľadom na uvedené je potrebné komunitné plánovanie nielen realizovať, ale jeho plnenie aj monitorovať, priebežne vyhodnocovať a korigovať.

Obec Záhradné si v nadväznosti na zistené potreby na obdobie rokov 2019 – 2023 vytýčila v sociálnej oblasti **jeden strategický zámer**, pri financovaní ktorého má záujem využiť aj externé finančné prostriedky (príspevok Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR). Zrealizovaním vytýčeného zámeru bude naplnená vízia obce na roky 2019 – 2023, čím sa kvalita a dostupnosť sociálnych služieb poskytovaných obcou výrazne zlepší. V tejto súvislosti plní komunitný plán nielen funkciu strategického dokumentu pre samosprávu a informačnú funkciu pre verejnosť, ale vystupuje tiež ako nástroj monitoringu.

Na zostavení Komunitného plánu sociálnych služieb obce Záhradné na roky 2019 – 2023 sa podieľalo niekoľko partnerov: Zástupcovia obce, odborníci na sociálnu oblasť, externá projektová spoločnosť i široká verejnosť. Dokument bol spracovaný v súlade so zákonom o sociálnych službách, ako aj v súlade s inými legislatívnymi normami a strategickými dokumentmi. Vzhľadom na uvedené predstavuje Komunitný plán sociálnych služieb obce Záhradné na roky 2019 – 2023 cenný nástroj na riadenie lokálnych procesov a dosahovanie pokroku v sociálnej oblasti.

ZDROJE

- Filipová, M. – Woleková, H. – Petijová, M.: Komunitný plán sociálnych služieb, Metodická príručka, 2018.
- Internetová stránka Obecného úradu Záhradné www.obeczahradne.sk.
- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020.
- Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020.
- Národný program aktívneho starnutia 2014 – 2020.
- Národná stratégia zamestnanosti do roku 2020.
- Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020.
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020.
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020.
- Program rozvoja obce Záhradné na roky 2016 – 2022.
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011.
- Štatistický úrad Slovenskej republiky.
- Štatistiky a evidencia Obecného úradu Záhradné.
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.
- Všeobecne záväzné nariadenie obce Záhradné o poskytovaní sociálnych služieb na území obce Záhradné.
- Všeobecne záväzné nariadenie o poskytovaní jednorazovej dávky v hmotnej núdzi.
- Woleková, H. – Mezianová M.: Mini príručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb, 2004.
- Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.